

УДК: 339.9

В. В. Трофимова,

к. е. н., КНЕУ ім. В Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ТА САМОДОСТАТНЬОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Проаналізовані конкурентні переваги України в контексті можливостей забезпечення конкурентоспроможного та самодостатнього розвитку на основі економіки знань. Обґрунтовано необхідність активізації процесів інтеграції компонент національної економічної моделі за принципом пріоритетного розвитку людського капіталу. Запропоновані заходи щодо динамізації інноваційних процесів в Україні.

Competitive advantages of Ukraine are analyzed in the context of possibility of competitive and self-reliant development on knowledge-economy basis. Necessity of national economic model components integration on principle of priority of human capital development is substantiated. Measures on innovation processes stimulation in Ukraine are proposed.

Ключові слова: глобальна економіка знань, економічна самодостатність, конкурентоспроможний економічний розвиток, глобальний інноваційний індекс, критерії розвитку, інноваційна модель.

Key words: global knowledge economy, economic self-reliance, competitive economic development, global innovation index, development criteria, innovation model, national economic model.

ВСТУП

Становлення глобальної економіки знань є об'єктивним невідворотним процесом світового економічного розвитку, який на початку ХХІ ст. набуває все більше чітких ознак та форм. При цьому постає питання, якими критеріями слід користуватись при формуванні національної економічної моделі, аби забезпечити конкурентоспроможний самодостатній економічний розвиток країни в умовах глобальної інтеграції.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню глобальної економіки знань присвячені наукові праці іноземних та вітчизняних вчених Д. Форей [1], А. Лейдерсдорфа [2], Г. Сабо [3], Ж. Обера [4], П. Бенворта [5], Дж. Хсу [6], Д. Харта [7], Е. Акворта [8], В. Іноземцеві [9], Ю. Яковця [10], А. Чухно [11], Л. Федулової [12], В. Сіденко [13]. Між тим, через динамічність світового економічного розвитку, появу нових тенденцій, компонентів розвитку започатковані дослідження вимагають подальшого глибокого наукового аналізу. Особливої уваги заслуговує дослідження перспектив модернізації економіки України за принципами економіки знань, що зумовлено наявністю певних конкурентних переваг.

Метою даної статті є обґрунтування можливостей самодостатнього конкурентоспроможного розвитку України за умов обрання нею за критерій національної економічної моделі характеристику глобальної економіки знань.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За значенням індексу розвитку економіки знань Україна посідає 51 місце у світовому рейтингу, за розрахунками Світового банку, який охоплює чотири групи показників (інновації, освіта, інформаційно-комунікаційні технології, економічний режим). За даними аналізу Бостонської консалтингової групи, Україна посідає 61 місце серед розвинутих країн світу за значенням глобального інноваційного індексу, який розраховується за наведеною на рис. 1 схемою.

Посідання досить високого місця в світовому рейтингу дозволяє зробити певні висновки про наявність значних перспектив щодо становлення економіки знань та реалізації моделі конкурентоспроможного самодостатнього економічного розвитку України в нових умовах. За даними глобального інноваційного рейтингу, Україна володіє певними конкурентними перевагами, які можуть стати основою її конку-

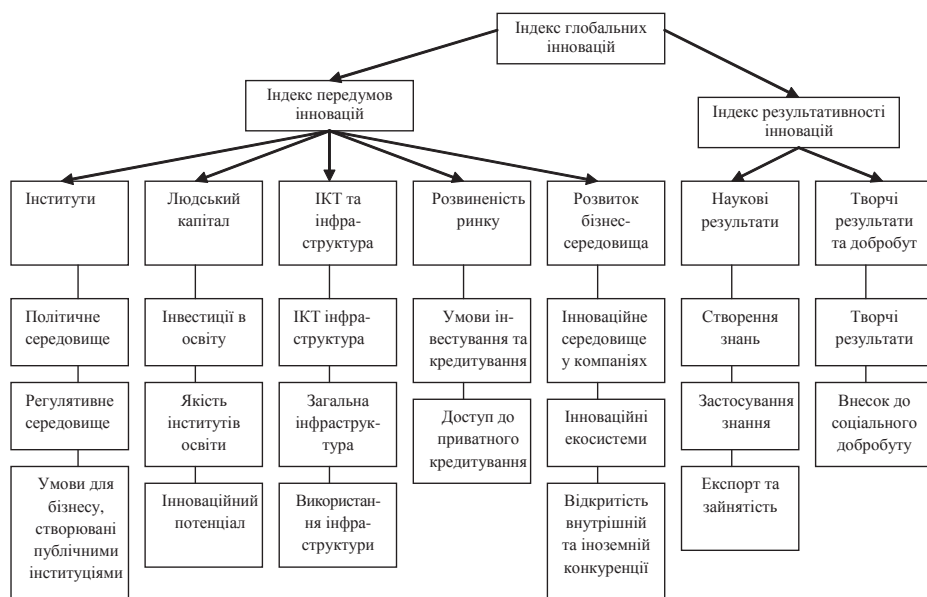

Рис. 1. Складові глобального інноваційного індексу [14]

рентоспроможного самодостатнього розвитку в умовах глобальної економіки знань. Серед таких конкурентних переваг слід відзначити високі місця за значенням коефіцієнта Джіні (8 місце), частки населення з вищою освітою (14 місце), високого рівня телефонізації (26 місце за рівнем мобільного зв'язку та 43 — стаціонарних телефонів), доданої вартості, створюваної в промисловості (28 місце), рівнем іноземних інвестицій (29 місце), частки публічних витрат у ВВП (30 місце), здатності до інновацій (32 місце) та частки зайнятих у знання-інтенсивних послугах (36 місце) (табл. 1).

За даними глобального інноваційного рейтингу, основою інноваційної моделі України є людський капітал. Людський капітал включає широке коло показників, серед яких до аналізованого індексу включені витрати на освіту, рівень тренуваності персоналу, якість системи освіти, якість науково-дослідних інститутів, якість шкіл менеджменту, кількість дослідників на 1 млн населення, наявність науковців та інженерів, наявність вищої освіти.

Досить високий рівень отримання населенням вищої освіти (14 місце у світі) був зумовлений значною лібералізацією ринку освітніх послуг. Кількість студентів у вищих навчальних закладах за роки незалежності України збільшилась у 2,5 рази (кількість вищих навчальних закладів збільшилась у 2,3 рази). У вищих навчальних закладах цього року навчається понад 2 млн осіб (табл. 2), що становить 4,9% загальної кількості населення України.

Враховуючи той факт, що понад 5 млн українців працює за кордоном, то можна стверджувати, що саме у вищих навчальних закла-

дах акумулюється найбільш креативна працездатна економічно-активна молода робоча сила, щодо якої в Україні на сьогодні немає чіткої політики. Революційні реформи системи освіти, які намагаються провести в Україні, на жаль, спрямовані на обмеження самоорганізаційних процесів та пригнічення конкурентного середовища, що призводить до переважно негативних наслідків. Досягнення покращення якості освіти неможливо здійснити за рахунок вживання обмежувальних за-

ходів. Навпаки, розвиток освіти можливий виключно за рахунок застосування принципу відкритості — внутрішньої та зовнішньої. Внаслідок обмежувальної ліцензійної політики, Україна не реалізує переваги власної освітньої системи на глобальному ринку освітніх послуг, у той час коли залучення іноземних студентів на навчання є одним з чинників розвитку економіки знань у провідних країнах світу. Необхідно розвивати та усіляко підтримувати програми співробітництва та інтеграції навчальних програм вищих навчальних закладів України та інших країн. Саме такі програми можуть стати інструментом включення українських студентів та фахівців до провідних науково-дослідних колективів, залучення їх до науково-дослідних розробок. Участь у міжнародних науково-дослідних проектах є єдиним інструментом швидкого включення України до процесів глобальної інтеграції та опанування окремих ніш в межах нового технологічного укладу, що формується. Враховуючи неможливість самостійного розгортання великомасштабних піонерних новітніх науково-дослідних розробок в Україні, нагальною необхідністю стає розроблення державної програми інтернаціоналізації науково-дослідної сфери України, яка повинна передбачати сприяння міжнародному співробітництву вищих навчальних закладів, запровадження принципу відкритості у роботі академії наук, створення національного фонду підтримки проектів міжнародного науково-дослідного співробітництва. Реалізація принципу відкритості у роботі академії наук зумовлена необхідністю посилення ролі провідних вчених у процесі зміцнення наукового потенці-

Таблиця 1. Місце України в глобальному інноваційному рейтингу за окремими показниками [14]

1.	Інститути	101
1.1	Політичне середовище	105
1.1.1	Політична стабільність	73
1.1.2	Ефективність уряду	104
1.1.3	Ефективність правової системи	129
1.2	Регулятивне середовище	112
1.2.1	Якість регулятивного середовища	100
1.2.2	Навантаження державного регулювання	108
1.2.3	Стандарти аудиту та звітності	116
1.3	Умови для бізнесу, створювані публічними інституціями	81
1.3.1	Кількість днів для початку бізнесу	74
1.3.2	Індекс свободи слова	77
1.3.3	Захист інтелектуальної власності	107
2.	Людський капітал	36
2.1	Інвестиції в освіту	81
2.1.1	Витрати на освіту	58
2.1.2	Рівень тренуваності персоналу	109
2.2	Якість інститутів освіти	63
2.2.1	Якість системи освіти	49
2.2.2	Якість науково-дослідних інститутів	55
2.2.3	Якість шкіл менеджменту	94
2.3	Інноваційний потенціал	11
2.3.1	Дослідники на млн населення	-
2.3.2	Наявність науковців та інженерів	49
2.3.3	Наявність вищої освіти	14
3.	ІКТ та інфраструктура	68
3.1	ІКТ інфраструктура	45
3.1.1	Кількість абонентів широкопasmового Інтернету на 100 осіб населення	67
3.1.2	Підключення до мобільного зв'язку на 100 осіб населення	26
3.1.3	Підключення до стаціонарного зв'язку на 100 осіб населення	43
3.2	Загальна інфраструктура	79
3.2.1	Якість загальної інфраструктури	78
3.2.2	Виробництво електроенергії на душу населення	49
3.3	Використання інфраструктури	96
3.3.1	Кількість користувачів Інтернету на 100 осіб населення	93
3.3.2	Кількість персональних комп'ютерів на 100 осіб населення	80
3.3.3	ІКТ та продуктивність уряду	110
3.3.4	Використання Інтернету бізнесом	57
4.	Розвиненість ринку	86
4.1	Умови інвестування та кредитування	76
4.1.1	Індекс отримання кредиту – юридичні права	5
4.1.2	Індекс отримання кредиту – кредитна інформація	84
4.1.3	Індекс захисту інвестора	109
4.1.4	Розвиток фінансового ринку	99

4.2	Доступ до приватного кредитування	106
4.2.1	Доступність венчурного капіталу	90
4.2.2	Середній рівень кредиту на позичальника	46
4.2.3	Фінансування через місцевий ринок капіталу	106
4.2.4	Внутрішнє кредитування приватного сектора (% до ВВП)	53
4.2.5	Чистий приплив прямих іноземних інвестицій	29
5.	Розвиток бізнес-середовища	74
5.1	Інноваційне середовище у компаніях	99
5.1.1	Корпоративні витрати на НДДКР	67
5.1.2	Публічні витрати на НДДКР	31
5.1.3	ПП та технологічний трансфер	115
5.2	Інноваційні екосистеми	65
5.2.1	Розвиток кластерів	85
5.2.2	Співробітництво між університетами та компаніями в сфері НДДКР	63
5.2.3	Інноваційна культура	59
5.3	Відкритість внутрішній та іноземній конкуренції	72
5.3.1	Середній зважений торговий тариф	47
5.3.2	Інтенсивність внутрішньої конкуренції	110
6.	Наукові результати	75
6.1	Створення знань	57
6.1.1	Кількість патентів	58
6.1.2	Публікації	58
6.1.3	Доступність місцевих спеціалізованих дослідницьких та тренінгових послуг	73
6.1.4	Здатність до інновацій	32
6.2	Застосування знання	48
6.2.1	Розвиненість виробничих процесів	71
6.2.2	Зростання продуктивності праці	44
6.2.3	Додана вартість у промисловості	28
6.2.4	Зайнятість в сфері знання-інтенсивних послуг	36
6.3	Експорт та зайнятість	77
6.3.1	Високотехнологічний експорт як частка промислового експорту	78
6.3.2	Загальна щільність бізнесу	-
6.3.3	Рівень створення нового бізнесу	46
7.	Творчі результати та добробут	47
7.1	Творчі результати	65
7.1.1	Креативні товари та послуги	70
7.1.2	Роялті	54
7.1.3	Торгові марки	61
7.1.4	Експортні надходження від креативних галузей	-
7.2	Внесок до соціального добробуту	34
7.2.1	Індекс Джіні	8
7.2.2	ВВП на душу населення	95

**Таблиця 2. Вищі навчальні заклади України
(на початок навчального року)**

	Кількість закладів:		Кількість студентів у закладах, тис.	
	I—II рівнів акредитації	III—IV рівнів акредитації	I—II рівнів акредитації	III—IV рівнів акредитації
1990/91	742	149	757,0	881,3
2000/01	664	315	528,0	1402,9
2005/06	606	345	505,3	2203,8
2009/10	511	350	354,2	2245,2

Джерело: [15]

Таблиця 3. Наукові кадри та кількість організацій, які виконують наукові дослідження в Україні

	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	Чисельність докторів наук в економіці України, осіб	Чисельність кандидатів наук в економіці України, осіб
1995	1453	9759	57610
2000	1490	10339	58741
2005	1510	12014	68291
2009	1340	13866	81169

Джерело: [15]

іалу. На академії наук мають бути покладені принаймні такі завдання:

— створення Центрів досконалості, насамперед у природничих та технічних науках, на основі посилення взаємодії з вищими навчальними закладами;

— розгортання піонерних напрямів науково-дослідної діяльності та їх координація;

— оцінка науково-технологічних ризиків на основі розгортання потужної системи глобального науково-технологічного моніторингу та прогнозування.

За висновками глобального інноваційного рейтингу, якість системи освіти (49 місце) в Україні є вищою за якість науково-дослідних інститутів (55 місце), а за якістю управлінських програм, наштабт МВА, Україна посідає 94 місце.

Про високий рівень людського потенціалу свідчить й той факт, що за роки незалежності

України не втрачає привабливості викладацька та наукова кар'єра, адже кількість кандидатів та докторів наук збільшилась з 1995 до 2009 р. в 1,4 рази (табл. 3).

Пропорційність зростання кількості кандидатів та докторів наук свідчить про певне інтелектуальне наступництво та наявність кадрових передумов для зміцнення наукових шкіл, й це при тому, що показник випуску з аспірантури з захистом дисертації є надзвичайно низьким.

Малоефективною є система фінансування наукових та науково-технічних робіт. Незважаючи на збільшення абсолютного обсягу коштів, спрямованих на проведення наукових та науково-технічних робіт, питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП зменшується та у 2009 р. становила 0,95% ВВП (табл. 4).

Система розподілу та спрямування фінансових ресурсів на розвиток науки й техніки потребує значного вдосконалення, зокрема щодо:

— визначення пріоритетів науково-технологічного та інноваційного розвитку;

— процедури відбору проектів для фінансування, визначення критеріїв результативності проведених робіт та механізмів використання отриманих результатів;

— відкритості, конкурентності та оптимізації інформаційної політики держави;

— оптимізації механізмів фінансування науково-технологічного та інноваційного розвитку (публічних та приватних).

Враховуючи те, що основним джерелом фінансування приватних досліджень та інновацій є власні кошти, то й основні сфери інноваційної активності підприємств корелюють із найбільш дохідними сферами підприємницької діяльності, найбільш інноваційно активними, серед яких підприємства експортуючих галузей. Щодо внутрішнього ринку, то такими сферами є виробництво продуктів харчування, безалкогольних та алкогольних напоїв, тютюнових виробів. Витрати населення на продукти харчування та безалкогольні напої в Україні сягають 48,9% сукупних витрат домогосподарств (табл. 5).

Витрати домогосподарств на тютюнові вироби та алкогольні напої (2,2% сукупних витрат домогосподарств на продукти харчування та безалкогольні напої в Україні сягають 48,9% сукупних витрат домогосподарств (табл. 5).

Витрати домогосподарств на тютюнові вироби та алкогольні напої (2,2% сукупних витрат домогосподарств на продукти харчування та безалкогольні напої в Україні сягають 48,9% сукупних витрат домогосподарств (табл. 5).

Таблиця 4. Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт

	Всього, у фактичних цінах	У тому числі				Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	розробки	науково-технічні послуги	
		млн грн.				%
1996	1111,7	140,6	321,6	606,9	42,6	1,36
2000	1978,4	266,6	436,7	1106,3	168,8	1,16
2005	4818,6	902,1	708,9	2406,9	800,7	1,09
2009	8653,7	1916,6	1412,0	4215,9	1109,2	0,95

Джерело: [15]

Таблиця 5. Структура сукупних витрат домогосподарств

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	426,5	541,3	607,0	658,3	736,8	903,5	1229,4	1442,8	1722,0	2590,4
Структура сукупних витрат домогосподарств	відсотків									
Споживчі сукупні витрати	96,6	93,3	93,7	92,8	93,3	92,6	91,1	90,5	90,0	86,2
продукти харчування та безалкогольні напої	65,2	64,9	62,6	59,1	58,6	57,5	56,6	53,2	51,4	48,9
алкогольні напої, тютюнові вироби	2,9	3,0	2,8	2,6	2,8	2,8	2,9	2,6	2,6	2,2
непродовольчі товари та послуги	28,5	25,4	28,3	31,1	31,9	32,3	31,6	34,7	36,0	35,1
в тому числі:										
одяг і взуття	x	x	x	5,4	5,3	5,7	5,7	5,8	5,9	5,9
житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	x	x	x	10,5	10,4	9,7	8,5	9,6	10,9	9,1
предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	x	x	x	1,7	2,0	2,3	2,6	2,8	2,9	2,8
охорона здоров'я	x	x	x	3,0	2,8	2,8	2,5	2,5	2,5	2,7
транспорт	x	x	x	3,0	3,3	3,0	3,0	3,7	3,4	4,0
зв'язок	x	x	x	1,3	1,5	1,8	2,1	2,6	2,6	2,3
відпочинок і культура	x	x	x	1,9	2,3	2,4	2,6	2,4	2,4	2,5
освіта	x	x	x	1,2	1,1	1,3	1,1	1,4	1,3	1,3
ресторани та готелі	x	x	x	1,1	1,4	1,6	1,7	2,2	2,3	2,4
різні товари і послуги	x	x	x	2,0	1,8	1,7	1,8	1,7	1,8	2,1
Неспоживчі сукупні витрати	3,4	6,7	6,3	7,2	6,7	7,4	8,9	9,5	10,0	13,8

Джерело: [15]

рат) значно перевищують витрати домогосподарств на освіту (1,3% сукупних витрат). Низький рівень доходу домогосподарств, за якого переважна частина доходу витрачається на товари першої необхідності, тісно корелює з високим рівнем створюваної в промисловості доданої вартості та високим рівнем прямих іноземних інвестицій (28 та 29 місце відповідно). Справедливість розподілу створюваної доданої вартості, на думку експертів, доводить 8 місце України за значенням коефіцієнта рівномірності розподілу доходів між багатими та бідними. На нашу думку, на сьогодні кількісні дані, пропоновані офіційною статистикою, не відображають реального стану речей, адже не враховують тіньового сектора економіки та оптимізаційних фінансових схем, у т.ч. щодо оподаткування, які запроваджуються бізнесом через неможливість у сучасних умовах нести той самий обсяг соціальної відповідальності, яку він ніс наприкінці ХХ ст. Розмивання функції соціальної відповідальності великого бізнесу призводить до її перенесення на малий та середній бізнес, який і стане основою соціально орієнтованої, інноваційної, екологічної та самодостатньої української держави.

Обрання критерієм реформування національної економічної моделі України такої ознаки економіки знань, як превалювання малого та середнього бізнесу (насамперед, сімейного та індивідуального), дозволить їй якнайшвидше увійти до рядів глобальних лідерів. Ве-

ликий бізнес не взмозі так само легко розпоряджатись новим ресурсом "знання", як іншими ресурсами, через його нові характеристики: складність контролю, неконкурентність, кумулятивність, фрагментарність, важкість збереження тощо.

Інституційно до реалізації переваг економіки знань готові ті країни, в яких освітні та наукові інститути найбільше інтегровані в економічні відносини. В Україні ці інститути виключені з економічних відносин, а спроби їх включення до таких відносин апробованим світовою практикою шляхом, як створення наукових парків, варто визнати низькоефективними, що зумовлено певними причинами, серед яких слід відзначити:

— прагнення реалізації їх як національних проектів, відсутність зв'язків з місцевою громадою, місцевого замовлення та консенсусу щодо їх створення та функціонування, які не дозволяють створити точку економічного зростання, поширити інноваційну культуру тощо;

— обмеження конкурентного середовища та монополізація окремих технологічних ніш, яке підкріплюється пріоритетом наукових парків за участі у тендерах на отримання державного замовлення;

— недостатня увага до інтернаціоналізації науково-дослідних процесів;

— спрямування на комерціалізацію наявних наукових результатів, а не створення нових;

— часова обмеженість реалізації проектів

Таблиця 6. Форми виробництва знання

Класифікаційні ознаки	Оф-лайн (відокремлений) процес	Он-лайн (включений) процес
Дослідницька модель	Науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки	Навчання в процесі роботи
Координаційна модель	Формальна інтеграція	Неформальна інтеграція

Джерело: [1, 50]

(проект може тривати не більше 7 років, ввезення обладнання та комплектуючих не обкладається митом лише протягом 2 років);

— невизначеність механізмів залучення студентів, аспірантів та науково-технічного персоналу до роботи наукового парку (ця функція виглядає як побажання, у той час як ця умова має бути чітко прописана в законі та бути визначальною при реалізації проектів наукових парків);

— відсутність дієвих фінансових механізмів активізації інноваційної діяльності наукового парку (пільги обмежуються скасуванням ввізного мита на науково-дослідне обладнання).

Забезпечити повноцінне функціонування наукових парків в Україні та підвищити їх роль в національній моделі становлення економіки знань можуть лише системні заходи, які передбачатимуть реалізацію науковими парками суспільно-інтегративної функції, а не тільки на отримання позитивного ефекту у вигляді зміцнення науково-дослідної бази декількох вищих навчальних закладів та наукових установ. У процесі реалізації проектів наукового парку необхідно передбачити можливість виконання ним функції бізнес-інкубатора для створення дочірніх компаній студентами та співробітниками, що в сучасній версії відповідного закону проігноровано. Доцільним було б і звільнення

від сплати ввізного мита наукового, лабораторного та дослідницького обладнання при їх ввезенні будь-якими організаціями та підприємствами, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність.

Інтегрованість суспільства є однією з ознак економіки знань, адже саме інтегрованість дозволяє перетікати знанням з однієї сфери суспільного життя до іншої, знаходити прикладне значення та втілюватись в якості товарів, послуг або нових знань. Також в умовах економіки знань однакової важливості набувають дві різні форми виробництва знання: традиційна (відокремлений процес на основі формальної інтеграції) та навчання впродовж життя на основі неформальної інтеграції (табл. 6).

Наукові парки могли б стати базою для апробації нових методів навчання із посиленою увагою до самостійної роботи студентів та спрямовувати їх наукове мислення в напрямі галузей шостого технологічного укладу (рис. 2).

Якщо структура шостого укладу щодо виробничих технологій нині є досить сформованою, то структура технологій невиробничої сфери лише формується. Тому Україні слід активізувати науково-дослідну діяльність саме у невиробничій сфері. Високий рівень України в світовому рейтингу за рівнем інформатизації, телефонізації, користування Інтернетом може виступити значною конкурентною перевагою в просуванні до глобальної економіки знань та дозволити країні підключитись до глобальних мереж виробництва знань.

Посилення уваги до науково-технологічного та інноваційного розвитку в Україні призвело до ряду інституційних інновацій, зокрема до створення 7 квітня 2010 р. Державного комітету України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку, до якого

перейшла не лише частина функцій Міністерства освіти і науки України, а й Державного агентства з інвестицій та інновацій. Однак знову на порядку денному постає питання щодо розмежування повноважень між органами виконавчої влади, відповідальними за реалізацію інноваційної політики в Україні. Так, наприклад, з метою розвитку науково-технологічної бази новітніх виробництв в Україні також розпочинається створення низки

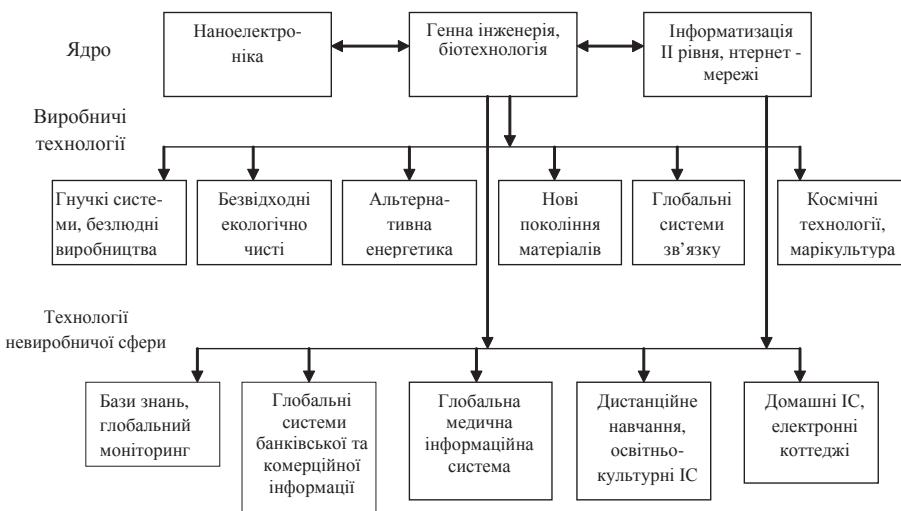

Рис. 2. Структура VI технологічного укладу (прогноз) [10, с. 146]

спеціалізованих наукових установ, зокрема слід відзначити створення 24 лютого 2010 р. Державної наукової установи "Державний центр інноваційних біотехнологій" — з метою проведення наукових досліджень у сфері впровадження інноваційних біотехнологій. Між тим, система освіти України не готує фахівців належного рівня з технологій шостого укладу, а тому розвиток таких установ можливий виключно на основі інтеграції у глобальний науково-технологічний простір, навчання та стажування вітчизняних фахівців у провідних міжнародних науково-дослідних колективах, реалізації програм міжнародного співробітництва.

ВИСНОВКИ

Високий рівень розвитку людського капіталу в Україні виступає на сучасному етапі ключовою передумовою розгортання економіки знань в країні. Для досягнення цієї мети Україна має реалізувати таку модель конкурентоспроможного самодостатнього економічного розвитку, яка дозволила б використати свої наявні конкурентні переваги та посилити ефективність реалізації людського капіталу. Між тим, розвиток людського потенціалу України на сьогодні неможливий за умов збереження існуючої структури витрат домогосподарств. Через ресурсну обмеженість та низький рівень доходів переважної більшості населення, їх значну регіональну диференціацію завдяки концентрації штаб-квартир у м. Києві та декількох інших містах, українці не можуть вкласти достатньо коштів у перенавчання та оволодіння новітніми навиками. Це зумовлює низький рівень перепідготовки персоналу та неможливість реалізації концепції навчання впродовж життя, у той час коли креативність та прагнення до самовдосконалення, бажання бути освіченою людиною є цінностями переважної більшості українців.

Україна має сталі конкурентні переваги самодостатнього конкурентоспроможного розвитку довгострокового характеру, дія яких нівелюється негативним впливом ситуаційних чинників нестабільності економічного та політичного режиму. У країні слід відмовитись від використання заходів економічної політики, що були апробовані у провідних країнах світу у ХХ ст., а натомість слід діяти в контексті найновіших сучасних тенденцій та запозичувати передові новітні світові моделі розвитку.

Література:

1. Foray, D. The economics of knowledge. — Cambridge: The MIT Press, 2004. — 275 p.

2. Leydersdorff L. The knowledge-based economy: modeled, measured, simulated. — Boca Raton: Universal Publishers, 2006. — 385 p.

3. Sabau Gabriela L. Know, live and let live: Towards a redefinition of the knowledge-based economy — sustainable development nexus // Ecological Economics. — 2010. — Volume 69. — Issue 6, 1 April. — P. 1193—1201.

4. Aubert Jean-E. Knowledge Economies: A Global Perspective // Intellectual Capital for Communities. — 2005. — P. 61—69

5. Benneworth P., Hospers Gert-J. Urban competitiveness in the knowledge economy: Universities as new planning animateurs // Progress in Planning. — 2007. — Volume 67. — Issue 2, February. — P. 105—197.

6. Hsu George J.Y., Lin Yi-Hsing, Wei Zheng-Y. Competition policy for technological innovation in an era of knowledge-based economy // Knowledge-Based Systems. — 2008. — Volume 21. — Issue 8, December. — P. 826—832.

7. Hart David M. Managing the global talent pool: Sovereignty, treaty, and intergovernmental networks // Technology in Society. — 2006. — Volume 28. — Issue 4, November. — P. 421—434.

8. Acworth Edward B. University-industry engagement: The formation of the Knowledge Integration Community (KIC) model at the Cambridge-MIT Institute // Research Policy. — 2008. — Volume 37. — Issue 8, September. — P. 1241—1254.

9. Иноземцев В.А. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: учеб. пособие для студентов вузов. — М.: Логос, 2000. — 304 с.

10. Яковец Ю.В. Эпохальные инновации XXI века. — М.: Экономика, 2004. — 444 с.

11. Чухно А.А. Твори: у 3 т. / НАН України, КНУ ім. Т. Шевченка, НДІ при Мінфіні України. — К., 2006 — Т.2. Інформаційна постіндустріальна економіка: теорія і практика. — 2006. — 512 с.

12. Федулова Л.І., Корнєєва Т.М., Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії // Фінанси України — 2009. — № 10. — С. 3—17.

13. Сіденко В. Проблема формування моделі національного економічного розвитку в умовах глобалізації // Вісник КНТЕУ. — 2008. — № 1. — С. 5—14.

14. Global innovation index [Електронні дані]. — Режим доступу "www.globalinnovationindex.org"

15. Дані державного комітету статистики України [Електронні дані]. — Режим доступу "www.ukrstat.gov.ua"

Стаття надійшла до редакції 06.05.2010 р.